

BOEKBESPREKING

KARL BARTH, Die Kirchliche Dogmatik, Vierter Band, Vierter Teil (Fragment), EVZ-Verlag Zürich 1967. 247 bls. Prys R6.00.

In die vierde band van Barth se **Kirchliche Dogmatik** gaan dit om **“Die Lehre von der Versöhnung”**. Dit was Barth se plan om na sy uiteensetting van die versoeningsleer (IV/I-III), net soos aan die einde van sy skeppingsleer, “ein Kapitel spezieller Ethik unter dem Gesichtspunkt der in Jesus Christus vollzogenen Versöhnung der Welt mit Gott” (bl. IX) te laat volg. In hierdie hoofstuk wou hy dan die Christelike Etiek ontvou “ . . . als werk und — wort (IV/I-III) entsprechenden freien menschlichen Ta-tantwort” (IX), maar — in Barth se eie woorde — “für den, späten Barth’ (hy was in Mei 1968 reeds 82) . . . ist es tatsächlich zu spät das auch noch in würdiger weise zu leisten”.

Uit hierdie slothoofstuk van Band IV van sy **Kirchliche Dogmatik** bied Barth dan slegs wat hy noem ‘n “Fragment” oor **“das Christliche Leben”** waarin dit gaan om **“Die Taufe als Begründung des christlichen Lebens”**. Die “Fragment” word in twee paragrawe verdeel :

1. **“Die Taufe mit dem Heiligen Geist”** wat die werk van God self is (3-44) en
2. **“Die Taufe mit Wasser”** wat “gottesdienstliches Menschenwerk” is (45-234).

Barth gaan eers in op die vraag hoe ‘n mens dit kan word wat hy in homself nie is nie en ook nooit kan word nie: “Wie der Mensch ein Christ, wie es dazu kommt das er Gott treu wird”? (5). Hy antwoord: “Jesus Christus, seine Geschichte (ist) die Begründung der christliche Existenz” (15). Die oorsprong van die Christelike lewe is in Christus geleë. Dààr word die onmoontlike, die ongehoorde nuwe, werklikheid van die mens : hy kan met “entsprechende Treue” teenoor “die Treue Gottes” staan (18) omdat Christus in sy plek getree het (**extra nos pro nobis** en in soverre ook **in nobis**) om hom juis vir hierdie lewe van trou aan God te bevry (23-24). Hierdie bevryde mens is tot sy eie daad in staat wat sy antwoord is op die Woord wat in die geskiedenis van Jesus Christus tot hom gespreek is (25). Dit word egter eers in Christus se **opstanding** openbaar wie Jesus Christus in sy geskiedenis was en wat die betekenis daarvan vir die mens is (27).

Maar hoe word hierdie "einmal in der Zeit geschehene Geschichte Jesu Christi" vir die mense "zum Ereignis ihrer Erneuerung"? Barth antwoord: "Im Werk des Heiligen Geistes" (30). Die opstanding van Christus en die werk van die Heilige Gees is die twee faktore (of die twee gestaltes van dieselfde faktor) ". . . in dessen Macht es . . . von Gott her zur Begründung christlichen Lebens kommt" (33). Die twee faktore vat Barth dan saam onder "die Taufe mit dem Heiligen Geist". Hy wil skerp onderskei tussen hierdie doop en "der von menschen vollzogenen Taufe mit Wasser". Eersgenoemde, en daarom ook die reiniging en dus ook die nuwe koers van die mens wat hierdie doop wedervaar, kan slegs die werk van God wees. In hierdie doop, die doop met die Heilige Gees, geskied die goddelike "Zubereitung des Menschen zum christlichen Leben" (34).

Barth stel dat geen Christelike Etiek moontlik is sonder die eenheid van die "doop met die Heilige Gees" en die "doop met water" in hulle onderskeiding nie (45). Die "doop met die Heilige Gees" maak die "doop met water" eers moontlik. By die "doop met water" is die handelende subjek egter nie God nie, maar die mens wat aan God die geloofsgehoorsaamheid wat Hom toekom, wil bied. Terwyl dit in die "doop met die Heilige Gees" gaan om God se toewending tot die mens, gaan dit in die "doop met water" om die "menschliche Entscheidung" (45). Dit is die mens wat God se genade wedervaar het se vrye "Entschluss" om hom te laat doop en dit is die "eerste exemplarisches Werk seines Glaubens" (48). So kan Barth dan ook die doop noem "die erste Gestalt der der göttlichen Wendung entsprechenden menschlichen Entscheidung in der Begründung des christlichen Lebens" (49).

Wat die doop met water betref, handel Barth eers oor die "Grund" (55-75) en "Ziel" (76-110) daarvan. Die "Grund" (ook: "Stiftung", Einsetzung) van die doop is Christus se doop by die Jordaan deur Johannes waarop die doopbevel van Matt. 28:19 berus. Christus is egter ook die "Ziel" van die doop: "Sie ist kein Schritt ins Dunkle, sondern eben Ihm, dessen Befehl sie entspricht, sieht und geht sie entgegen. Sie ist Taufe auf seinen Namen. Ihn glauben, Ihn lieben, Ihn anbefehlen sich miteinander, die Gemeinde und ihre Täuflinge. In Hoffnung auf Ihn wird die christliche Taufe gespendet und empfangen" (111).

Vervolgens die "Sinn der Taufe". Volgens Barth word die "Lob der Taufe" nie gedien wanneer dit "statt . . . als menschliche Handlung" so gesien word dat die doop 'n "immanente göttliche Wirken" het nie. Hy verwerp daarom dan ook nie net die doopleer van die Roomse Katolieke Kerk nie, maar ook dië van die

hele Protestantisme met die uitsondering van diè van Zwingli (112-117 en 141-142). Alhoewel hy nie deurgaans met Zwingli kan instem nie (Zwingli handhaaf die kinderdoop), is daar tog aansluitingspunte vir hom by Zwingli. Soos Zwingli wil hy niks weet van enige " 'sakramentalen' Deutung der Taufe" nie. Barth stel dat volgens die Nuwe Testament die doop in "höchster Wahrscheinlichkeit nicht als ein den Menschen reinigendes und erneuerendes göttliches Gnadenwerk und Gnadenwort . . . nicht als 'Mysterium', nicht als 'Sakrament' im Sinne der herrschend gewordenen theologischen Tradition" (140) verstaan kan word nie. En as die doop dan nie 'n sakrament is nie, soek Barth die sin daarvan daarin dat dit 'n "echt und recht menschliche Handlung" is waarin die mens antwoord op die handeling en spreke van God (140). Die doop is die eerste tree van die mens wie se hele lewe deur Christus bepaal word, op die weg van die Christelike lewe. Hierdie eerste tree neem die dopeling saam met die gemeente wat reeds op hierdie weg is. Hierdie eerste tree noem Barth ook die "Umkehr zu Gott" (155).

Barth wy bl. 180-214 aan die **kinderdoop**. Volgens hom is daar geen bybelse gronde vir die kinderdoop nie. Die kinderdoop het vir hom sy grond in die "mächtige kirchengeschichtliche Faktizität" en is 'n "eingedrungenes Novum" in die doopleer wat dateer sedert die Hervorming (184). Verder is dit vir Barth duidelik dat in die kinderdoop nòg die dopeling "denkentschluss- und handlungsfähige und als solche zum Umkehr, zum gehorsam, zur Hoffnung, zur Entscheidung des Glaubens" (182) opgeroepte mense is. Hy pleit dan ook dat die "Unsitte der Säuglingstaufe" laat vaar sal word deur die kerk.

Barth het in hierdie werk oor die doop veel verder gegaan as in sy geskrif van 1943, "**Die Kirchliche Lehre von der Taufe**". Hierdie geskrif, sê hy, kan "nicht länger als mein letztes Wort zu dieser Sache betrachtet und zitiert" word nie omdat dit "überholt und handlungsfähige und al solche zum Umkehr, zum gehor-Markus Barth, "**Die Taufe ein Sakrament?**" (1951) baie bygedra. Dit is as gevolg van Markus se eksegetiese arbeid in hierdie werk van hom dat Barth "das 'sakramentale' Verständnis der Taufe", wat hy nog in sy geskrif van 1943 gehandhaaf het, ook laat val het.

Dit is duidelik dat hierdie "Fragment" veel meer opspraak sal verwek as Barth se geskrif van 1943. Myns insiens sal in die diskussie oor Barth se doopleer veral aandag gegee moet word aan die volgende vrae: Is dit op grond van die Bybel moontlik om Barth se onderskeiding van "doop met die Heilige Gees" en

“doop met water” te handhaaf? Is dit volgens die Bybel só dat die doop (met water) alleen mensewerk is waarin dit gaan om die beslissing van die mens, om die eerste “exemplarische Werk seines Glaubens”, om die belydenisakte dus van die gemeente en die dopeling wat volg op die verlossingsdaad van God in Christus? Het ons dit in Barth se leer nie te doene met individualisering van die doop wat vreemd is aan die Bybel nie? Is dit nie só dat feitlik al die besware wat deur Calvyn en De Bres teen die Wederdopers geopper is (sonder om Barth nou van wederdopery te beskuldig!) ook teen Barth se leer oor die doop ingebring kan word nie?

Met die Nederlandse Geloofsbelydenis en die Heidelbergse Kategismus, wil ons op grond van die Bybel bely dat die doop nie gaan om wat die mens self (ook die “gelowige mens”) doen nie, maar om wat God die Heilige Gees doen. Die bediening van die doop behoort, soos die bediening van die nagmaal en die verkondiging van die evangelie, tot die instrumentarium van die Heilige Gees.

In hierdie “Fragment” van Barth se *Kirchliche Dogmatik*, het ons dit net soos in die ander twaalf boekdele daarvan, te doen met ’n netjiese, sistematiese uiteensetting van sy denke, deurspek met ’n geweldige hoeveelheid eksegetiese arbeid en dogmenhistoriese gegewens. Dít, en die feit dat dit so gedagteprikkelend is, maak van hierdie boek ’n belangrike bydrae tot die beter verstaan van die leerstuk oor die doop.

C. J. MANS.